

GOSPODARSKA NAVODILA.

Izdaja in zalaga

c. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani.

◇ Cena 10 h. ◇

Izbira ameriških trtnih podlog.

Pod zgornjim naslovom je v dunajskem listu „Allgemeine Weinzeitung“ meni osebno znani g. Žiga Teleki, veliki vinogradnik in vinski trgovec v Pečuhu (Pécs) na Ogrskem, objavil zanimivo razpravo, ki me je napotila, da sem na podlagi njegovih in svojih izkušenj ter raznih poročil iz drugih krajev spisal ta članek.

Gospod Teleki je drage volje in brezplačno prepustil tudi klišeje za ta spis, za kar mu bodi tukaj izrečena prisrčna hvala.

Pravilna in skrbna izbira ameriških podlog je eden prvih pogojev uspešnega novega vinogradništva.

Žal, da se posebno pri nas vinogradniki še vedno za njo ne brigajo in pogostoma ameriške trte sade v zemljo, kjer se že naprej lahko reče, da ne morejo uspevati.

Lehko rečem, da je večina naših zemelj tako sestavljena, da v njej riparija ali prav dobro, ali pa vsaj povoljno uspeva. Če bi ne bilo tega, bi pri nas gotovo doživeli katastrofo, kajti naš vinogradnik ne gleda prav nič na to, ali je zemlja pripravna za to podlogo ali ne, in sadi vse in povsod le riparijo, in le z malimi izjemami druge podloge.

In če si ogledamo marsikak vinograd, najdemo, da je v njem več vrst zemlje: ilovka, publica, lapor; suha, mokra apnena ali peščena zemlja, in povsodi se sadi le riparija.

Kazen seveda dostikrat ne izostane. Na mnogih krajih začnejo trte pešati in leto za letom bolj hirati, bledeti itd., kar vse kaže na njih predčasno smrt.

Podoba 1. Matičnjak: rupestris montikola.

A naš vinogradnik išče povsod drugod vzrok, samo tam ne, kjer ga je iskati, namreč ne v slabi izbiri neprave in za dotično zemljo nesposobne podloge.

030017428

V drugih krajih, posebno na Francoskem, pa tudi na Nižjeavstrijskem in Ogrskem, kjer se bolj pogostoma nahajajo zemlje, ki niso za riparijo sposobne, so se že zdavnaj začeli bolj oprezno pečati s pravilno izbiro ameriških podlog in so kmalu prišli do zaključka, da ne riparija in tudi ostale tri, doslej poleg riparije najbolj razširjene vrste: *rupestris*, *solonis* in *berlandieri*, ne zadostujejo za vse slučaje in da si je treba ustvariti, oziroma odgojiti, novih trtnih podlog, ki imajo kolikor mogoče vse dobre lastnosti omenjenih širih trtnih vrst.

Zaraditega so poskušali Francozi, Nemci in Ogrji vzgojiti nove vrste podlog s hibridiziranjem (mešanjem, križanjem, bastardiranjem).

Če se namreč oplodi ženski del trtnega cveta (pestič) ene vrste trt (n. pr. *solonis*) s cvetnim prahom iz moškega dela (prašnikov) druge vrste (n. pr. riparije) in če se potem tako umetno oplojen grozdček pusti, da dozori, bo brez dvoma trtno seme (peške) imelo v sebi lastnosti obeh maternih trt združene, bodisi eno slabo in eno dobro, obe slabi ali obe dobri lastnosti matrne in očetovske trte.

Če peške vsejemo, dobimo iz njih trte, ki bodo ne samo te lastnosti pokazale, ampak tudi poseben značaj obeh staršev. Treba jih je le preskusiti v razni zemlji in pod različnimi pogoji in najboljše obdržati.

Takemu postopanju pravimo hibridizovanje ali križanje in na ta način nastale nove trtne vrste imenujemo hibride ali križanke (mešanke itd.).

V označitev, da so trte križanke, pišemo med imena maternih trt ležeč križ ($\times$). Pri selekcioniranju, t. j. izbiranju najbolj pripravnih križank, so dobile posamezne trte števila in črke, zadnje dostikrat tudi od kraja ali imena dotičnega hibridizatérja. Tako n. pr. *aramon* $\times$ *rupestris* Ganzin št. 1 pomeni, da je križanko vzgojil iz francoske domače trte *aramon* in iz ameriške vrste *rupestris* Francoz Ganzin in jo je označil s števil. 1 v razloček od števil. 2 itd.

Končujoč opis pojma križank naj še omenim, da imamo ameriško $\times$ ameriške in evropejsko $\times$ ameriške križanke. Pri prvih sta bili obe materni trti amerikanki, pri drugih pa je bila ena evropejska (domača, žlahtna) trta.

Samoobsebi je umevno, da s križanjem ameriške trte z evropejsko izgubi nova trta nekaj trpežnosti, kljubovati trtni uši, pridobi pa lastnosti evropejskih

Podoba 2. Matičnjak: rupestris metallica.

trt, to je, rajša rase v vsaki zemlji, je bolj sorodna z evropejskimi (žlahtnimi) trtami, torej rada sprejema in obdrži cepič in se lahko okorenini itd., da, Francozi

upajo, da se j m z neumornim križanjem posreči vzgojiti trte, ki bodo imele ameriške (proti trtni uši trpežne) korenine od ameriškega očeta in bodo rodile žlahten

Podoba 3. Matičnjak: riparija × rupestris.

sad (fino grozdje) po evropejski materi. Take trte seveda ne bo treba cepiti, ker bodo naravnost rodile.

V resnici se že take trte dobivajo in sade, ali

imajo le še dosti slabih lastnosti, tako da imajo za nas danes križanke pomen le kot podloge.

Mnogi vinogradniki so mnenja, da v vsaki zemlji, ki nima preveč apna v sebi, riparija dobro uspeva. Znano je namreč, da so ameriške trte, posebno pa riparija, glede apna zelo občutljive, da torej v apnenih zemljah ne uspevajo rade, ampak blede, hirajo in končno poginejo.

Ker se pri nas le v malo krajih, in sicer v večji meri le okoli Bele cerkve, Št. Jerneja (Stare vasi), Senuš in Rake na Dolenjskem nahajajo apnene zemlje, mislijo mnogi, da z riparijo lahko povsodi izhajamo, kar pa ni res. Da, celo še v ravnokar imenovanih krajih sadijo posestniki povečini ali pa izključno le riparijo!

Riparija pa ne prenaša poleg apna tudi prehude vlage ali pa prevelike suše. Ona torej zahteva srednje ali bolj močne in rodovitne zemlje, ne rase n. pr. tudi rada v puhlici.

In koliko zemlje je na Kranjskem pretežke, presuhe ali puhle, kjer pa vinogradniki vkljub neuspehom še vedno riparijo naprej sadijo!

To je gotovo velika brezbržnost in lehkomiselnost.

Zakaj bi v takih krajih ne sadili druge vrste, posebno hibride (križanke), ki so deloma tudi že pri nas, deloma drugod preskušene in pri katerih se lahko z večjo sigurnostjo pričakuje ugoden uspeh.

V naslednjem nameravam povedati, kaj pravi gospod Teleki in kaj drugi veščaki o raznih trtnih podlogah, posebno hibridih ali križankah, in kake so naše domače dosedanje izkušnje.

Omenim naj še, da se v državnih trtnicah na Kranjskem nahajajo vse vrste najbolj priporočljivih križank že več let in da se o njih sposobnosti tudi pri nas že marsikaj lahko sklepa.

Riparija, od ktere je najbolj priporočljiva vsaka njena velikolistna oblika z gladkim, ne razrezljanim listjem in z močno rastjo ter z rdečim lesom in ktere najbolj popolno obliko imenujemo riparijo portalis, ne uspeva v njej neprikladni zemlji, da, se celo izprevrže, to je, se rada izpremeni v drobnolistnato

obliko z razrezljanim listjem, ki dela šibke, trde poganjke, se plazi po tleh itd.; naši vinogradniki jo zaradi tega tudi imenujejo dratenko.

Podoba 4 Matičnjak: solonis $\times$ riparija 1616.

Kdor je opazil, da se vkljub temu, da je zanesljivo sadil velikolistnato riparijo, v drugem ali tretjem letu v njegovem vinogradu nahaja vedno več dratenk, ta je

lahko prepričan, da riparija ni za njegovo zemljo. Cepiti pa grubati take trte, je pa proč vržen denar. Taka trta ni nikdar nič prida.

V taki zemlji naj bi se posebno sadile one vrste hibrid, ki se drugod priporočajo za enake zemlje. Prilike, trte dobiti, imajo pri nas vinogradniki dovolj, kajti križanke dobijo lahko v državnih trtnicah poceni, manjše množine za poskušnjo celo zastonj.

Tam, kjer svet ni enakomerno dober, ampak če se nahajajo mesta, ki so bolj bela ali rumena, naj bi se sadila posebno riparija $\times$ rupestris, od katerih so najboljše št. 101¹⁴, 3306 in 3309, ker združujejo dobre lastnosti svojih staršev v sebi.

Poleg riparije se pri nas še vedno sadi podloga solonis (vitis Solonis). Ta vrsta je zaradi tega dobra, ker prenaša veliko več apna in vlage v zemlji kakor riparija, je torej bolj sposobna za zelo težke zemlje, posebno če so bolj apnene. Vendar pa se ji po pravici očita, da je podvržena boleznim, zlasti črnemu paležu, da šibko rase, se težko okorenini in težko sprejema cepljenje kakor tudi da kaže malo sorodstva do nekterih žlahtnih vrst, ki na njej nočejo uspevati (n. pr. laški rizling). Mnogi vinogradniki pri nas trdijo, da cepljenke na solonis manj rode, česar pa jaz osebno nisem opazil.

Teleki pravi, da trte, ki so cepljene na solonis, celo če so sajene v rumeni, težki zemlji, ki tej trti najbolj prija, ne prežive več kakor deset let. Dasi tega nismo pri nas opazili, vendar je namesto solonis v težki, ilovnati ali celo mokri zemlji bolj priporočati kako hibrido, od katerih hodita tukaj dve vrsti v poštev, namreč riparija $\times$ solonis št. 1616 in rupestris $\times$ solonis Pécs, že iz tega vzroka, ker se obe bolj zoperstavljata raznim trtnim boleznim.

V vinogradu gospoda župnika na Bučki na Dolenjskem v zelo težki zemlji, kjer riparija ni hotela uspevati, izvrstno rase zadnje imenovana križanka. Pa tudi solonis robusta in riparija $\times$ rupestris 3309 dobro uspevata.

Poleg riparije in solonis, je najbolj razširjena vrsta rupestris, najbolj pa rupestris montikola (glej podobo 1.). Vse pavrste rupestris imajo napako, da

njih les in grozdje na cepljenih trtah bolj pozno zori in da v močni zemlji preveč v les rasto, vsled tega malo grozdja nastavijo in še to rado v cvetju oprhne

Podoba 5. Matičnjak: rupestris[×] solonis (Pécs).

To se je opazilo posebno v težkih in na apnu revnih zemljah. Če je lega nizka, tudi star les na trtah rad pozebe, se razpoka, postane rapast in trte kmalu pogi-

nejo. V mokri zemlji pa trtam korenine gnijejo, vsled česar trte pešajo in slednjič usahnejo.

Rupestris montikola je pa izvrstna podloga za suhe, lahke (peščene, soldanaste) in nekoliko apnene zemlje, posebno v gorkih krajih, pri nas le na Vipavskem. Rupestris metálika (metallica) (glej podobo 2.) je bila sicer od nekterih veščakov zavržena, vendar ne po pravici. Ta vrsta daje v revnih, mušelnastih zemljah, kakor se nahajajo na Ogrskem, dobre uspehe, rase sicer začetkoma nekoliko šibko, ali od vseh pavrst rupestris najbolj zgodno zori. Naše izkušnje kažejo, da je, posebno za Dolenjsko, veliko večje vrednosti kakor montikola, vendar se pa več ne pomnožuje.

Teleki pravi, da cepljenke na njej sicer nekoliko manj rodijo, dajejo pa izvrstno kakovost. Tudi je zapazil, da žlahtne vrste, ki imajo drobne jagode, na tej podlogi nastavljajo grozdje z bolj velikimi jagodami.

Zadnja onih glavnih ameriških vrst, ki hodijo za podloge v poštev, je vitis berlandieri, kratko berlandieri imenovana.

Ta vrsta je kranjskim vinogradnikom malone nepoznata, ker se v državnih trtnicah ni razširjala in oddajala zaradi svojih slabih lastnosti, namreč, ker se zelo nerada okorenini in nerada cepljenje sprejema.

Vendar pa je bila v krajih, kjer imajo zelo apnene zemlje, n. pr. na Francoskem, zelo pomembna, ker je to edina ameriška trta, ki prenaša tudi zelo apnene zemlje. Da so ji Francozi vzeli njene neprijetne lastnosti, namreč bolj šibko rast, slabo okoreninjevanje in slabo sprejemanje cepljenja, so jo križali z mnogimi ameriški in evropskimi vrstami; prišli so pa do spoznanja, da so križanske vrste berlandieri z riparijo najboljše in da imajo največ dobrih lastnosti, namreč da se lahko okoreninijo in cepijo, da močno rasejo, les zgodaj dozori ter da prenašajo tudi veliko apna v zemlji.

Gospod Teleki je svoj čas dobil s Francoskega seme teh križank in je bil tako srečen, da je med semenjači našel nekaj prav izvrstnih oblik, ki jim je dal svoje ime in razna števila.

Te vrste so že danes, posebno na Ogrskem in Nižjeavstrijskem, kjer imajo deloma močno apnene zemlje, zelo čislane in so gotovo vredne, da se tudi

Podoba 6. Matičnjak: riparija × berlandieri (Teleki).

pri nas preskusijo. Zaradi tega nam je lansko (1906) pomlad poslalo c. kr. kmetijsko ministrstvo nekaj tisoč ključev riparija × berlandieri Teleki št. 4, 5, 6, 7, 8 in 9.

Te ključke smo deloma vložili v zemljo, deloma smo jih cepili (stratificirali) z naslednjimi žlahtnimi vrstami: z zelenim veltlincem, z zelenim silvancem in z laškim rizlingom.

Napredni in marljivi posestniki, ki imajo veselje in pripravno zemljo za poskušnje, lahko dobijo nekaj cepljenk ali divjakov teh vrst pod ugodnimi pogoji za poskušnje, če se pri podpisnem zglase.

Z ostalimi sajenkami nasadimo matičnjake v državnih trtnicah, tako da se bodo tudi zanaprej tam dobivale.

Da se bodo vinogradniki pri naročanju križank vedeli ravnati, opišem v naslednjem francoske, nižjeavstrijske, ogrske in tudi naše domače izkušnje vseh vrst križank, ki se pomnožujejo v državnih trtnicah na Kranjskem, posebno v osrednji trtnici v Bršlinu pri Novem mestu.

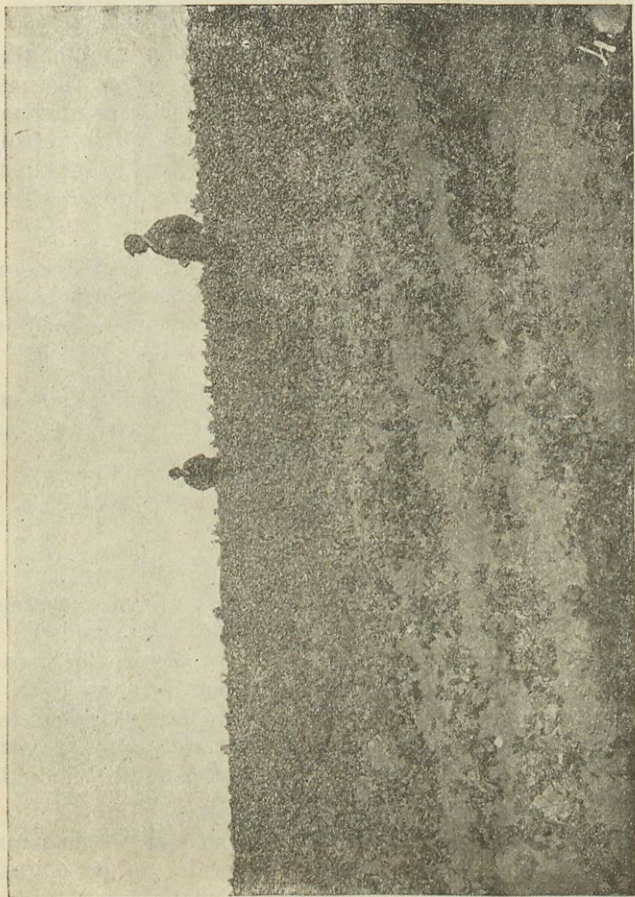
I. Ameriško $\times$ ameriške križanke.

Te križanke imajo mnogo dobrih lastnosti. Rade rasejo in se okoreninijo ter njih les vobče bolj dozori kakor les evropejsko $\times$ ameriških križank. Tudi jih ne napadajo bolezni, posebno ne peronospora.

1. Riparija $\times$ rupestris št. 101¹⁴, 3306 in 3309. Te križanke (glej pod. 3.) jasno kažejo značaj svojih staršev. Pri prvi prevladuje značaj riparije, pri drugih dveh značaj rupestris, zaradi tega rasejo bolj košato in delajo mnogo zalistnikov. Št. 101¹⁴ in 3309 sta boljši kakor 3306, ki ima največ značaja rupestris. Vse se priporočajo za srednje, ne preveč apnene in bolj vlažne zemlje. Kakor kaže, bo za Dolenjsko prva, za Vipavsko pa drugi dve števili bolj priporočljivi.

2. Solonis $\times$ riparija 1616 (glej podobo 4.) je izvrstna podloga za vlažne zemlje in mrzlo podnebje in prenaša tudi precej (30%) apna. Ta trta je bujne rasti in les dobro dozori. Cepljenke na tej podlogi bolj rasto in bolj rodijo kakor na solonis, zato naj bi jo povsodi nadomestovala.

3. *Rupestris* × *solonis* 215, 217¹, Pécs
Zadnja je Horváthova križanka (glej podobo 5.), ki dobro
uspeva posebno v težki zemlji in daje dobro nadomestilo

Podoba 7. Trtnica z vloženimi ključi vrste riparija × berlandieri Teleki.

za *solonis*. Prenaša tudi precej apneno zemljo. Prvi
števíli imata bolj značaj *rupestris* in sta srednje močne
rasti.

4. Berlandieri $\times$ riparija št. 157¹¹, 420A, 420B, 33E, 34E (mati berlandieri, oče riparija portalis). Kakor rečeno, imajo te križanke posebno nadomestovati riparijo v bolj apnenih zemljah, ker prenašajo velike množine apna, 157¹¹, ki ima bolj značaj riparije (druge bolj berlandieri), baje tudi v vlažni zemlji.

Vinarski nadzornik Kober pravi o njih na podlagi nižjeavstrijskih izkušenj, da kažejo izvrstne lastnosti svojih staršev, namreč da se popolnoma zoperstavljajo trtni uši, cepljenke na njih močno rodijo in grozdje zgodaj dozori, z domačimi vrstami kažejo ozko sorodstvo, rade sprejemajo cepljenje in se dobro okoreninjajo.

Zaraditega je od njih pričakovati, da bodo posebno v južnih krajih ravnotako za globoke rodovitne zemlje kakor tudi za puste, plitve zemlje izvrstne podloge vsem domačim žlahtnim vrstam.

Na nižjeavstrijskem sicer nekoliko bolj šibko rasejo in les pozneje zori, posebno pri 157¹¹, česar pa pri nas nismo opazili.

5. Riparija $\times$ berlandieri Teleki 4, 5, 6, 7, 8, 9.

Kakor sem že omenil, so te hibride vzgojene na Ogrskem. G. Teleki pravi o njih, da so idealne podloge. Vsak, kdor je videl njegove riparija $\times$ berlandieri, se je čudil ne samo temu, kako dobro prenašajo apno v zemlji, ampak tudi močni rasti, zgodnji-zoritvi lesa in rodovitnosti cepljenk na tej podlogi. Okoreninijo se zelo rade in tudi cepljenje bolj sprejemajo kakor riparija ter ne delajo na cepljenem mestu nikakih oteklin (bunk).

Že iz podobe 6. je videti, da so med vsemi trtami v matičnjaku najbolj odrasle. V trtnici je pa odgnalo 75% vseh vloženih ključev (glej podobo 7.).

Kober pravi o Telekijevih hibridah naslednje: „Jaz opazujem te križanke že 7 let in moram reči, da so posebno za bolj severne kraje izvrstne podloge. Dvoletne

trte so v Nussdorfu pri Dunaju (v državnem poskusnem vinogradu na Nussbergu) prerasle 5letne berlandieri $\times$ riparija 420A, B, 157¹¹ in 34 E.

Podoba 8. Matičnjak: rupestris $\times$ berlandieri Teleki 10a

Les zori tako zgodaj kakor pri nobeni drugi hibridi in spominja po svojih osmih robah na berlandieri. Tudi grozdje na tej podlogi bolj zgodaj zori kakor na ripariji.

C. kr. kmetijsko ministrstvo je lansko pomlad (1906) za vse državne trtnice nakupilo večjo množino teh križank. V okolici Dunajskega Novega mesta so te križanke izpodrinile vse franko-ameriške hibride tudi mourvédre $\times$ rupestris 1202.

V Vöslau kažejo izmed vseh maternih trt najboljšo rast. Iz svoje izkušnje lahko potrdim, da rasejo celo v taki zemlji dobro, kjer je solonis vsled vlage pobledele.

Vse izkušnje torej kažejo, da bodo te podloge izvrstne in da jih je treba tudi pri nas pomnoževati in preskusiti.

6. Rupestris $\times$ berlandieri št. 219 A, 220 A, 301, 301 A, 301 B, 301 C, 301—37—152 in Teleki. Križanke rupestris $\times$ berlandieri so bile namenjene za suhe, močno apnene zemlje. Pri nas rasejo v bolj težki zemlji in nizki legi zelo šibko in delajo mnogo zalistnikov. Tudi na Nižjeavstrijskem so se slabo sponesle. Glede „Teleki“ (glej podobo 8.) nimamo še izkušenj. Ker so na Kranjskem suhe in obenem zelo apnene zemlje redke, mislim, da to skupino križank lahko pogrešamo. Iz drugih krajev se poroča, da ima rupestris $\times$ berlandieri Teleki najboljše lastnosti iz te skupine križank, ki rada zori, dobro rodi in se lahko okorenini.

7. Solonis robusta. Med trtami solonis, ki so prišle svoj čas s Francoskega k nam, smo našli močno rastočo pavrsto, ktere list je v mladosti sicer podoben solonis, v starosti pa bolj ripariji ali kaki naravnost rodeči ameriški vrsti. Ker so trte bolj bujno rasle in manj trpele od bolezni kakor solonis, smo začeli to pavrsto, ki je najbrž nastala iz semena, pomnoževati in smo jo imenovali solonis robusta, to je močno-rastočo solonis. Ta pavrstja je na vsak način bolj priporočljiva kakor solonis in v vlažni zemlji tudi bolj kakor riparija.

II. Evropejsko × ameriške križanke.

Te križanke so gotovo vobče bolj občutljive proti trtni uši, posebno če jih sadimo v neprikladno zemljo. Napada jih tudi peronospora in jih je torej tudi treba

Podoba 9. Matičnjak: aramon × rupestris Ganzin št. 1.

škropiti. Nadalje imajo še to napako, da njih les in najbrž tudi les in grozdje na njih cepljenih zlahtnih vrst nekoliko bolj pozno zori kakor pri križankah prve

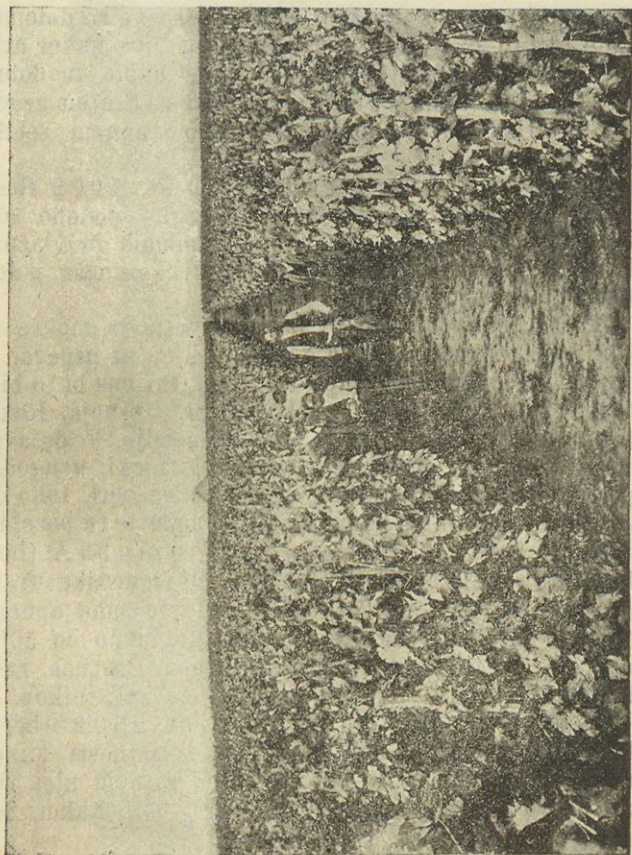
skupine. Dobro je na njih to, da so vsled svoje deloma evropejske krvi z našimi trtami bolj sorodne. Zaradi tega se dobro okoreninjajo, se lahko dajo cepiti in dajejo jako stanovitne cepljenke.

Podoba 10. Matičnjak: riparija portalis in mourvedre × rupestris 1202.

V državnih trtnicah na Kranjskem pomnožujemo naslednje:

1. Aramon × rupestris Ganzin št. 1. Ta francoska križanka je zelo priljubljena (glej podobo 9.). Trtni uši se dobro zoperstavlja, če ni sajena v presuhi zemlji. Zahteva torej bolj globoko, ne presuho zemljo,

Podoba 11. Vinograd: španjol, cepljen na portalis, v tretjem letu.

rase močno in prenaša tudi nekoliko več apna kakor riparija. Cepljenke na njej so rodovitne, vendar se pa bolj občutljive vrste na tej podlogi radi osipljejo. To smo opazili tudi na Kranjskem, kjer je ta križanka že precej razširjena. Ljudje jo čislajo v laporju in v puhlici, po-

sebeno pa tudi zaraditega, ker dela jako močne poganjke in se da lahko zgodaj cepiti v zeleno. Na vsak način je, kakor vse rupestris, za bolj gorke kraje. V močno apneni zemlji na Vinjem vrhu pri Beli cerkvi blede.

2. Aramon $\times$ riparija ~~182~~ B se priporoča za bolj suhe in obenem apnene zemlje, posebno za dolomit. V suhi zemlji bi bila torej bolj priporočljiva kakor aramon $\times$ rupestris št. 1. Pri nas rase bujno in dobro uspeva; veliko apna pa ne prenese, ker na Starem gradu pri Sv. Križu na Dolenjskem v močno apneni zemlji tudi blede.

3. Mourvedre $\times$ rupestris št. 1202 (beri murvédre $\times$ rupestris). To križanko (glej podobo 10.) posebno Nižjeavstrijci zelo cenijo v apnenih in vlažnih zemljah kot nadomestilo za solonis, ker prenaša poleg apna tudi precej vlage.

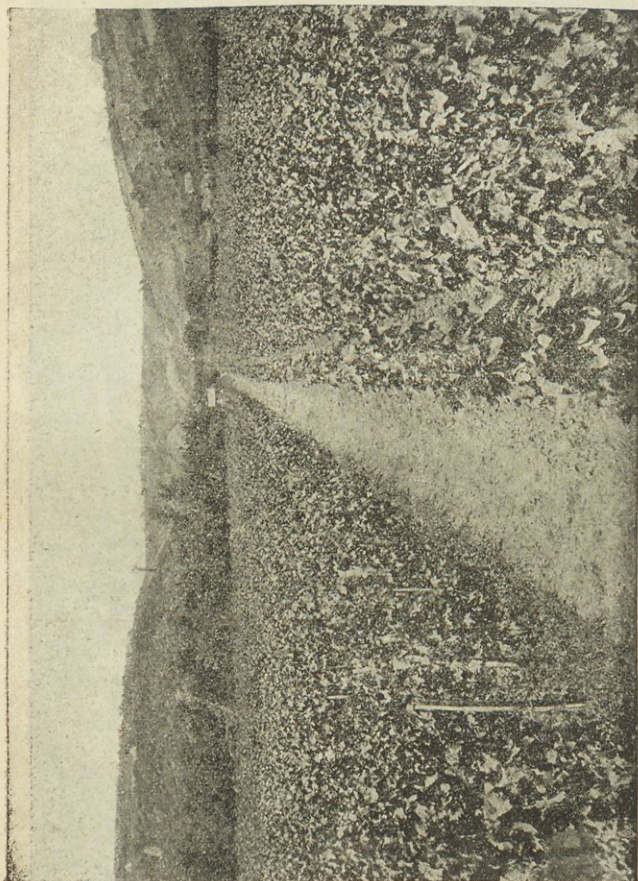
Teleki pravi, da je to izvrstna vrsta za mokre in močno apnene zemlje, ne pa za suhe, kjer ne uspeva. V pravi zemlji je cepljena jako rodovitna. Pri nas bi jo bilo gotovo treba preskusiti v okolici Št. Jerneja, Rake, sploh tam, kjer imajo težke, apnene zemlje. V državni trtnici v Bršlinu, kjer je pač v zelo nizki, neugodni legi, dela mnogo zalistnikov in les pozno zori, tako da je to poleg montikole edina vrsta, ki nam je tu pozebla.

4. Cabernet $\times$ rupestris Ganzin 33 A. (beri káberné $\times$ rupestris). Ta križanka se od francoske strani priporoča posebno za bolj puste in zelo suhe apnene zemlje in uspeva v takih zemljah, ki imajo do 50% apna v sebi tudi na Nižjeavstrijskem. Pri nas rase v bolj težki zemlji šibko in dela mnogo zalistnikov.

5. Colombeau $\times$ riparija št. 2502. (beri: kolombó $\times$ riparija) ima baje enake lastnosti kakor aramon $\times$ rupestris št. 1. Pri nas bujno rase in njen les jako dobro dozori tudi v nizki legi, bolj kakor pri aramon $\times$ rupestris št. 1.

6. Colombeau $\times$ rupestris ali Gamay Couderc (beri Kolombó $\times$ rupestris ali gamaj kúderk). Ta križanka ljubi suhe ali srednje vlažne globoke zemlje. Njen les dobro dozori in cepljenke na njej dobro rasto in rode. V bolj mrzlih krajih (n. pr. na Dolenjskem) naj bi nadomestovala montikolo.

7. Pinot $\times$ rupestris št. 1305 (beri: pinó $\times$ rupestris) je križanka, ki je nastala s križanjem burgundeca (franc. pinot) z rupestris. Ima slične lastnosti kakor prejšnja križanka (gamay) in se priporoča za

Podoba 12. Vinograd: španjol, cepljen na aramon $\times$ rupestris Ganzin št. 1, v tretjem letu.

srednje močne zemlje, zlasti v suhi in gorki legi, in prenaša tudi precej apna. Pri nas v nizki legi in v srednje težki zemlji rase šibko, njen les pa dobro dozori.

8. Chasselas $\times$ berlandieri št. 41 B. (beri: šaslá $\times$ berlandieri) je križanka španjola (franc. chas-

selas) z vrsto berlandieri. Ta križanka je priporočljiva za apnene zemlje. Na Nižjeavstrijskem pri Badenu dobro

*Podoba 13. Vinograd: kadarka, cepljena na aramom × rupestris
Ganzin št. 1, v šestem letu.*

uspeva v najbolj kočljivih 60% nih suhih in plitvih apnenih tleh; na Nussbergu pri Dunaju, kakor sem se

bil sam prepričal, v suhi apneni zemlji ne uspeva. V državni trtnici v Bršlinu rase bujno in njen les dobro zori.

Podoba 14. Vinograd : laški rizling, cepljen na riparija $\times$ berlandieri Teleki, v petem letu.

Da se razvidi rast nekterih hibrid v matičnjaku in v cepljenem stanu v vinogradu, sem objavil g. Telekija

slike. Omenim naj, da so napravljene po fotografijah z dne 17. julija 1906.

Slike 1. do 6. in 8. do 10. predstavljajo matičnjake,

Podoba 15. Vinograd: laški rizling, cepljen na aramon × rupestris Ganzin št. 1, v drugem letu.

slika 7. trtnico z vloženimi ključi riparija × berlandieri Teleki, ostale slike pa vinograde na raznih podlogah. Glede teh g. Teleki omenja :

Podoba 11. kaže vinograd, ki je zasajen s španjolom, cepljenim na portalis v tretjem listu (letu) in je prinesel že lani prvi užitek.

Podoba 16. Vinograd: laški rizling, cepljen na montikoli, v četrtem letu.

Na podobi 12. se vidi vinograd, zasajen s španjolom na podlogi aramon $\times$ rup. št. 1 v tretjem letu. Tukaj so bile sajene suhocepljene trte, in sicer v rahlo,

pusto in precej apneno (35%) zemljo. Trte dobro rodijo in bodo že letos dale prvi dohodek. Podoba 13. kaže šestleten nasad kakarde na aramôn × rupestris št. 1. Cepljeno je tu na zeleno. Trte rasejo zelo bujno, ampak osipajo se rade v cvetju.

Podoba 14. kaže 5 let star vinograd, in sicer laški rizling na riparija × berlandieri Teleki, ki je tako obrodil, da se je na nekterih trtah našlo do 50 grozdov z debelejšimi jagodami kakor na drugih podlogah. Zemlja je zelo apnena (40—50%) in pusta. Gnojilo se je šele enkrat.

V podobi 15. je videti vinograd, ki je bil lanskega leta zasajen s cepljenkami laškega rizlinga na aramon × rup. Ganzin. št. 1., in sicer z neokoreninjenimi zeleno-cepljenimi ključi, ki so se 14 dni poprej namakali v vodi, kar se je jako dobro sponeslo, kajti od 4000 cepljenk se jih je posušilo le 100 in ostale so odrasle tudi čez 2 m visoko.

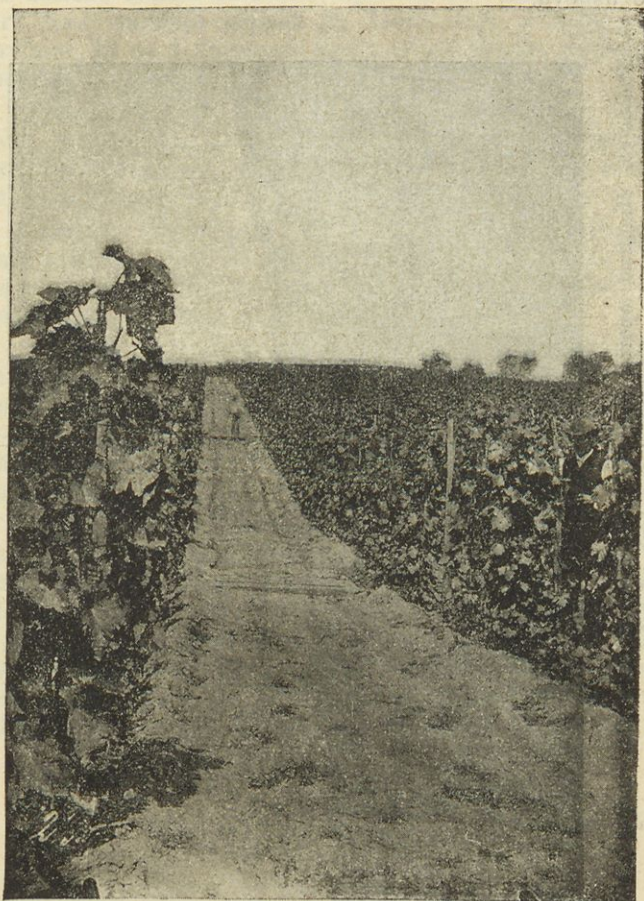
Podoba 16. kaže štiri leta stare cepljenke laškega rizlinga na montikoli. Trte so na suho cepljene posajene in prav dobro rasejo ter rodijo v sicer neugodni zemlji, ki ima veliko in lahko raztopnega apna v sebi. V istem letu se je posadilo 800 enakih cepljenk v bolj močno, dobro, za riparijo primerno zemljo, in tam rasejo sicer zelo hudo, ne rodijo pa skoraj nič. Zraven teh trt se pa nahaja oddelek, ki je cepljen v enaki zemlji na ripariji in ki kaže ravnotako lep uspeh kakor montikola v njej prikladni zemlji. Iz tega se zopet vidi, kako važno je, da se izbere prava podloga.

V podobi 17. je videti vinograd, zasajen s francoskimi vrstami gamay in pinot blanc (beli burgundec) na aramon × rupestris Ganzin št. 1 v 3. letu, ki uspevajo in rodijo prav izvrstno.

Na ripariji × berlandieri je zasadil g. Teleki že 40.000 trt, a vse so še premlade, da bi se o njih že zdaj poročalo. Samo letos je posadil 27.000 takih cepljenk katerih se je le 56 posušilo, ostale pa izvrstno uspevajo.

Na podobi 18. je videti 12leten vinograd, zasajen z vrsto oporto na solonis. Trte že pešajo in zaradi tega je en del že rigolan in nanovo nasajen s podlogami vrste aramon × rupestris št. 1 in riparija × berlan-

dieri. Tukaj je očitno podloga (solonis) kriva. Če trte tako opešajo, da jih vsako leto veliko odmrje, je

Podoba 17. Vinograd: gamay (gamaj) in beli burgundec, cepljena na aramon $\times$ rupestris Ganzin št. 1, v tretjem letu.

bolje, če se rigola in iznova sadi, kajti vmes podsajene cepljenke ne uspevajo.

Stem sem torej navedel, kako važnost polagajo po drugih krajih na pravilno izbiro podlog in s kako dobrim uspehom rabijo križanke v zemlji, kjer riparija ne uspeva.

Podoba 18. Vinograd: oporto, cepljen na solonis, v 12. letu. Del vinograda je že prenovljen (na levo od hiše).

Želeti bi bilo, da tudi naši vinogradniki v tem oziru bolj vestno in pravilno postopajo, kajti če delajo površno, škodujejo le sami sebi.

Ta spis nam kaže, ktere hibride (križanke) je v tej ali oni zemlji rabiti. Seveda je domača izkušnja nad vse in je treba predvsem poskušati, ktera od vseh za dotično zemljo prikladnih podlog pod danimi pogoji pri nas najboljše uspeva in ktera daje z žlahtnimi vrstami, ki se v dotičnem kraju pomnožujejo, najboljše uspehe.

To je naloga vinogradnikov v prihodnosti. Vsak, kdor nanovo sadi, naj dobro premisli, ali bo riparija res dobro uspevala; če ne, naj poskusi s kako drugo tukaj priporočano podlogo.

Država gre vinogradnikom toliko na roko, da jim daje take podloge, ki se prodajajo drugod po 40—70 kron tisoč, po znižani ceni 18 K, da, nove vrste za poskušnjo v manjši meri celo zastonj.

Kdor se te dobrote ne poslužuje, škoduje sam sebi. Seveda je treba dobljene trte pravilno posaditi, dobro obdelovati, doma naprej pomnoževati in predvsem pri saditvi v vinograd ne pozabiti, kje je ta ali ona podloga posajena, kajti take poskušnje so brez vsake vrednosti.

Kdor bi torej mislil s kako križanko poskusiti, naj se v kratkem obrne do podpisanega. Če pa si ne upa sam podloge voliti, mora zemljo, lego, njeno vlažnost itd., in sicer ne samo na površju, ampak tudi v globočini, natančno popisati. Dobro je pa tudi poslati vzorce zemlje po pošti kot „vzorec brez vrednosti“ (do 250 g 10 h, do 350 g 20 h porto) za preiskavo.

B. Skalický,

c. kr. vinarski nadzornik v Rudolfovem.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS

00000412787

Ponatis iz „Kmetovalca“. — Tisk J. Blasnika naslednikov v Ljubljani.

